

Tyresö kommun
Socialförvaltningen
Mia Ledwith
utredare
08-5782 92 57
mia.ledwith@tyreso.se

TJÄNSTESKRIVELSE

2012-01-13

1 (8)

Dnr. 0190/10-12

Socialnämnden

Uppföljning av förändrad taxa och avgifter inom omsorgen om äldre och personer med funktionsnedsättning

Förslag till beslut

- Socialnämnden noterar uppföljningen.

Socialförvaltningen



Ingrid Boheman Risto
Förvaltningschef



Catarina Stavenberg
Stabschef

Sammanfattning

I maj 2011 infördes förändrad taxa och avgifter inom omsorgen om äldre och personer med funktionsnedsättning efter beslut i kommunfullmäktige 2011-04-14. Tyresö gick därmed över från en inkomst- och nivårelaterade taxa till en enhetstaxa med fasta avgifter för olika insatser. Förvaltningens bedömning är att syftet med den förändrade taxan – dels att öka intäkterna via taxan inom ramen för det lagstadgade högkostnadsskyddet (den s.k. maxtaxan), dels att tydliggöra den enskildes avgifter i förhållande till de insatser som ges – har uppnåtts.



Bakgrund

I maj 2011 infördes förändrad taxa och avgifter inom omsorgen om äldre och personer med funktionsnedsättning efter beslut i socialnämnden 2011-02-23, kommunstyrelsen 2011-03-29 och kommunfullmäktige 2011-04-14. Tyresö gick därmed över från en inkomst- och nivårelaterad taxa till en enhetstaxa med fasta avgifter för olika insatser. Den tidigare taxan hade då varit oförändrad i sju år. Syftet med den förändrade taxan var dels att öka intäkterna via taxan inom ramen för det lagstadgade högkostnadsskyddet (den s.k. maxtaxan), dels att tydliggöra den enskildes avgifter i förhållande till de insatser som ges.

Den nya taxan jämfört med tidigare taxa

Taxan gäller inom ramen för socialtjänstlagens bestämmelser som syftar till att säkerställa att den enskilde skyddas mot för höga avgifter. Samtliga omsorgstagare förbehålls ett lägsta medelsutrymme för sina levnadsomkostnader (förbehållsbelopp) innan avgift får tas ut. Förbehållsbeloppet består dels av ett lagstadgat minimibelopp¹, dels av den enskildes faktiska bostadskostnad. För att fastställa den enskildes avgift beräknas varje persons avgiftsutrymme individuellt. Avgiftsutrymmet är det som återstår av inkomsterna när förbehållsbeloppet räknats av. Den enskilde betalar aldrig mer i omsorgsavgift än sitt individuellt beräknade avgiftsutrymme. Avgifterna varierar mellan avgiftsbefrielse till den maximala avgiften (högkostnadsskyddet), vilken inte får överskridas.

Den nya taxan är en enhetstaxa med fasta avgifter för olika insatser. De största förändringarna i förhållande till den tidigare taxan är att avgiftstaket för hemtjänst har höjts upp till högkostnadsskyddet, hela det individuella avgiftsutrymmet tas ut upp till avgiftstaket samt att en avgift för trygghetslarm (250 kr/månad) tas ut inom ramen för avgiftsutrymmet och avgiftstaket även för personer som har andra hemtjänstinsatser. Tidigare ingick larmavgiften i hemtjänstavgiften, medan de som enbart hade larm betalade 220 kronor per månad.

¹ För år 2011 gäller följande minimibelopp:

| | <u>Yngre än 61 år</u> | <u>61 år eller äldre</u> |
|--------------|-----------------------|--------------------------|
| Ensamstående | 5 315 kr | 4 832 kr |
| Sammanboende | 4 492 kr | 4 083 kr |

Tabell 1. Jämförelse mellan den tidigare taxan och den nya (nuvarande) taxan

| | Tidigare taxa | Ny taxa fr.o.m. maj 2011 |
|--|--|---|
| Nivå 1: Service- insatser i ordinärt boende | 60 procent av avgifts- utrymmet med ett tak på 713 kronor i månaden. Larm betalas med 220 kronor <i>endast</i> om brukaren inte har övriga insatser. | 100 procent av avgiftsutrymmet upp till 1 712 kronor i månaden (maxtaxan utifrån prisbasbeloppet för 2011). Dock betalas aldrig mer än vad avgiftsutrymmet tillåter. Städning: 650 kr/månad Tvätt: 500 kr/månad |
| Nivå 2: Omvårdnads- insatser (inkl. service) i ordinärt boende dag- och kvällstid | 60 procent av avgifts- utrymmet med ett tak på 1 141 kronor i månaden. Larm betalas med 220 kronor <i>endast</i> om brukaren inte har övriga insatser. | Inköp: 500 kr/månad Larm: 250 kr/månad Matdistribution: 200 kr/månad Omvårdnad dag- och kvällstid: 800 kr/månad och/eller Dagvård: 800 kr/månad |
| Nivå 3: Service- och omvårdnads- insatser dygnet runt i ordinärt eller särskilt boende | 90 procent av avgifts- utrymmet med ett tak på 1 712 kronor i månaden (maxtaxan för 2011). | 100 procent av avgiftsutrymmet upp till 1 712 kronor i månaden (maxtaxan för 2011). Dock betalas aldrig mer än vad avgiftsutrymmet tillåter. |

Erfarenheter av tillämpningen av den nya taxan

Förvaltningens bedömning är att övergången till den nya taxan har fungerat väl. Den nya taxan är enklare att förklara för brukarna och administrativt enklare att hantera. Vid övergången till nya avgifter för maj månad fick avgiftshandläggaren många samtal från brukarna, främst gällande frågor kring avgifterna, men även från flera som oroade sig för förhöjda avgifter. De som främst oroade sig var personer med insatsen klientombud, en insats som tidigare varit avgiftsbefriad. Avgiftshandläggaren har inte fått några samtal där avgiften för trygghetslarm särskilt ifrågasatts.

I samband med införandet av den förändrade taxan beslutades om en övergångsbestämmelse under de första tre månaderna, maj-juli 2011. Det innebar att höjningen av avgifterna per person maximerades till 400 kronor per månad under denna period, vid i övrigt oförändrade förhållanden. 170 personer berördes av övergångsbestämmelserna. Från augusti 2011 har de nya avgifterna sedan taxeändringen debiterats fullt ut, med hänsyn taget till varje persons avgiftsutrymme samt maxtaxan. Avgiftshandläggarens erfarenhet är att det var betydligt färre frågor och ifrågasättanden av avgifterna då, jämfört med vid den första omläggningen.

Trygghetslarm

En av de förändringar i taxan som förväntades påverka flest brukare är att samtliga personer som har ett trygghetslarm ska betala en avgift för larmet (250 kr/månad), även de som har andra insatser från hemtjänsten. Tidigare var det bara de som endast hade trygghetslarm som betalade avgift för larmet. Det är dock viktigt att komma ihåg att avgiften för trygghetslarmet ingår i högkostnadsskyddet om 1 712 kronor per månad (år 2011). Det innebär att en brukare som har hjälp från hemtjänsten med t.ex. städning, tvätt, inköp och matdistribution (en sammanlagd avgift om 1 850 kronor per månad) inte kommer att betala något extra för trygghetslarmet, eftersom det ingår i högkostnadsskyddet och personen i fråga aldrig betalar mer än maxtaxan om 1 712 kronor i månaden för insatser som ingår i högkostnadsskyddet. Detta förutsatt att den aktuella personen har ett tillräckligt avgiftsutrymme för att betala maxtaxan. Annars betalar han eller hon endast så mycket i avgift som han eller hon har avgiftsutrymme för.

Förvaltningen har noga följt utvecklingen av larminsatser under år 2011, med anledning av den förändrade taxan. 340 äldre hade både hemtjänst och trygghetslarm före den ändrade taxan, och debiterades då inte särskilt för larmet. Totalt hade 445 äldre larm i april 2011 varav 107 hade enbart trygghetslarm.

Tabell 1 Brukare med trygghetslarm, januari-oktober 2011

| | Äldre | Personer med funktionsnedsättning | Total antal brukare |
|-----------|-------|-----------------------------------|---------------------|
| januari | 455 | 29 | 484 |
| februari | 455 | 30 | 485 |
| mars | 455 | 29 | 484 |
| april | 445 | 30 | 475 |
| maj | 461 | 27 | 488 |
| juni | 463 | 25 | 488 |
| juli | 459 | 26 | 485 |
| augusti | 449 | 25 | 474 |
| september | 449 | 24 | 473 |
| oktober | 453 | 26 | 479 |

Antalet brukare som har trygghetslarm har varierat från 475 personer i april, månaden innan taxeändringen, till som mest 488 personer i maj och juni, under övergångsperioden med nya taxan. I augusti-oktober, då övergångsperioden var slut och förändrad taxa och avgifter genomfördes fullt ut, var antalet brukare med trygghetslarm på samma nivå som i april, innan den nya taxan och avgiften infördes.

Under år 2011 har 10-18 av brukarna inom äldreomsorgen avslutat sin larminsats varje månad, medan fyra till sexton nya larminsatser har påbörjats varje månad. Merparten av larminsatserna avslutas antingen för att brukaren har flyttat till särskilt boende eller för att brukaren har avlidit. Kommunens avgiftshandläggare, biståndshandläggare och de samordnare inom hemtjänsten som hanterar larmen känner enbart till några enstaka fall där brukarna avslutat larminsatsen för att de anser att trygghetslarmet är för dyrt. Avgiftshandläggarens erfarenhet är att brukare som upplevt att insatserna blivit för dyra i och med den förändrade taxan, snarare har valt att avsluta andra serviceinsatser än trygghetslarmet, som till exempel tvätt eller städning. Flera har dock återupptagit insatserna igen efter ett tag.

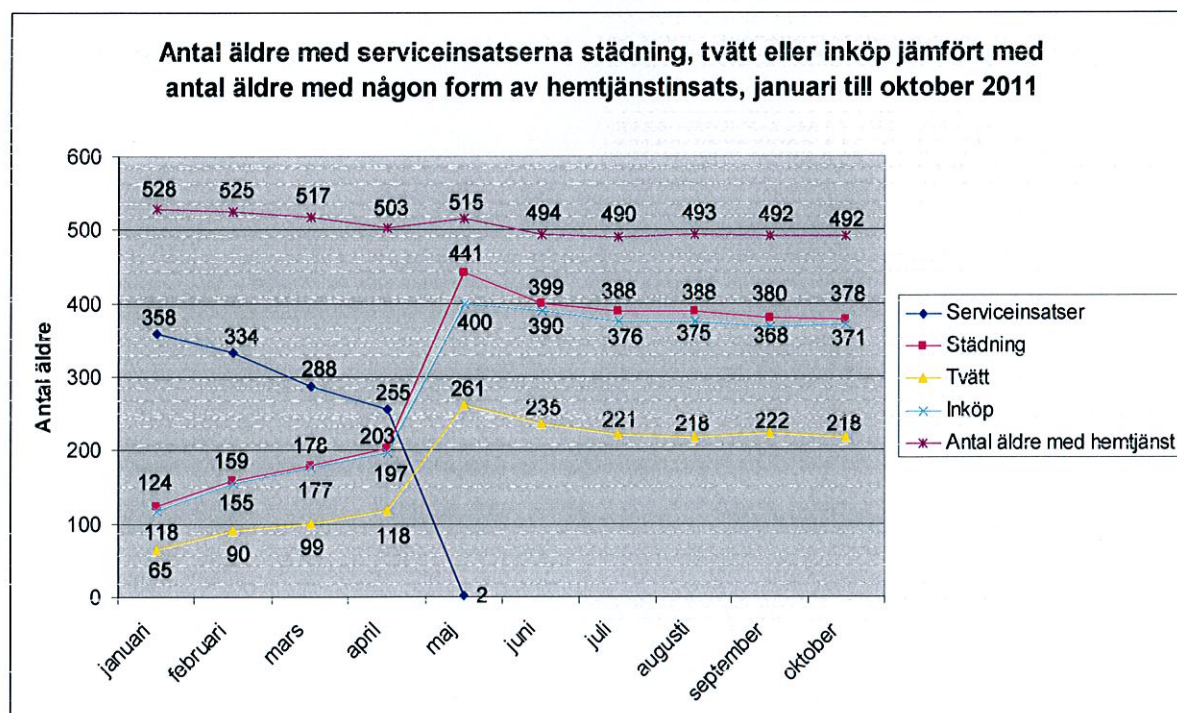
Hur många nytillkommande brukare som avstått från trygghetslarm på grund av avgifterna är inte möjligt att beräkna. Inga anmärkningsvärda variationer kan ses per månad avseende antalet nya personer med trygghetslarm. Biståndshandläggarna har dock noterat att några personer har avböjt trygghetslarm på grund av avgiften.

Inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning har förändringar beträffande trygghetslarm varit små. Antalet yngre brukare med trygghetslarm har minskat något sedan taxehöjningen.

Serviceinsatser

Antalet äldre med serviceinsatser minskade framför allt från maj till juni 2011, men en liten, kontinuerlig minskning har fortsatt även under juli till oktober. Antalet äldre med städning minskade med 42 personer från april till maj, inköp med 10 personer och tvätt med 26 personer. Minskningen när det gäller inköp, och till stor del även tvätt, kan förklaras med att det totala antalet äldre med hemtjänstinsatser minskade mellan månaderna (-21 pers.), men inte minskningen av antalet brukare med städning. Från juli till oktober har antalet brukare med serviceinsatser minskat med ytterligare mellan 17 och 21 personer för de tre serviceinsatserna.

Diagram 1: Antal äldre med serviceinsatserna städning, tvätt eller inköp jämfört med antal äldre med någon form av hemtjänstinsats, januari till oktober 2011



När det gäller serviceinsatser för personer med funktionsnedsättning har förändringarna varit små. Antalet yngre brukare med serviceinsatser minskade först något från maj till augusti, för att sedan åter öka något under september och oktober.

Klientombud

I samband med ändringen av taxan infördes också en avgift om 500 kronor i månaden för klientombud (boendestödjare) för personer som har en psykisk funktionsnedsättning. Denna insats var tidigare avgiftsfri, till skillnad från om motsvarande stöd gavs via hemtjänsten, då insatsen var avgiftsbelagd. I oktober 2011 var det 50 personer som hade klientombud, jämfört med 51 personer i april 2011. De allra flesta av brukarna som har klientombud betalar ingen avgift för insatsen (45 av 50 personer), eftersom de har för låga inkomster och därmed inget avgiftsutrymme. Intäkterna från avgiften för klientombud är därför mycket små.

Personer med hög avgiftshöjning

Sju personer har fått en avgiftsökning på 700-999 kronor. Det är personer med serviceinsatser; dvs städ, tvätt, inköp, matdistribution samt trygghetslarm. Flera har ett avgiftsutrymme som överstiger maxavgiften. Tidigare var maxavgiften 713 kr/månad för dessa insatser, medan den nya maxavgiften under 2011 är 1 712 kr/månad.

55 personer har fått en avgiftsökning på 571 kr/månad. Samtliga har både service- och omvårdnadsinsatser och ett avgiftsutrymme som överstiger maxavgiften 1 712 kronor. Tidigare var maxavgiften 1 141 kr/månad.

Antal personer utan avgiftsutrymme

Innan taxan och avgifterna förändrades var det drygt 100 personer som inte hade något avgiftsutrymme alls och som därmed inte heller betalade någon avgift för sina insatser. Det var då cirka 850 personer totalt som debiterades en avgift varje månad. I oktober 2011 var det 826 personer som debiterades för insatser inom omsorg om äldre och personer med funktionsnedsättning. Cirka 165 personer var då avgiftsbefriade eftersom de inte har något avgiftsutrymme på grund av låga inkomster. Antalet brukare utan avgiftsutrymme har således ökat betydligt sedan den nya taxan infördes, men större delen av ökningen beror

på det stora antalet personer med klientombud som saknar avgiftsutrymme (45 personer).

Ökade intäkter

Inför införandet av förändrad taxa och avgifter bedömde förvaltningen att ändringsförslagen skulle öka kommunens intäkter med cirka 1,5 miljon kronor per år. Intäkterna påverkas varje månad av variationer i antalet brukare och insatser samt brukarnas individuella ekonomiska situation. Sedan ändringen genomfördes i maj 2011 jämfört med oktober 2011 har månadsintäkten från omsorgsavgifter inom äldreomsorgen ökat med 110 tkr. Den största ökningen är för trygghetslarm (77 tkr) och övrig hemtjänst (53 tkr), medan intäkterna från omsorgsavgift i särskilt boende har minskat med 20 tkr. Därutöver har intäkterna från avgifter för mat i särskilt boende ökat med 30 tkr. Det innebär att intäkterna från avgifter inom äldreomsorgen till följd av den förändrade taxan bedöms öka med cirka 1,5 miljoner kronor per år.

Inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning har de totala intäkterna varit i stort sett oförändrade sedan taxeändringen.